

Una vegada més havia escapat a la impossibilitat de dormir, al diluvi, al naufragi de les crisis nervioses. Ja no temia gens ni mica allò que m'amenaçava el dia abans a la nit, quan li mancava el repòs. Una nova vida s'obria davant meu; sense fer un sol moviment perquè encara estava baldat tot i que disposat, assaboria el meu cansament amb alegria; aquest m'havia aïllat i trencat els ossos de les cames i dels braços, que sentia units davant meu, disposats a ajuntar-se de nou, i que jo redreçaria només cantant, com l'arquitecte de la falla.

De sobte recordava la noia rossa d'aspecte trist que havia vist a Rivebelle i que m'havia mirat un instant. Durant tota la vetllada, força d'altres m'havien semblat agradables, i ara només venia ella sola a elevar-se des del fons del meu record. Em semblava que s'havia fixat en mi, jo m'esperava que un dels cambrers de Rivebelle em vingués a dir unes paraules de part seva. En Saint-Loup no la coneixia i pensava que era una noia com cal. Seria ben difícil veure-la, veure-la sense parar. Però jo estava disposat a tot per a això, només pensava en ella. La filosofia parla sovint d'actes lliures i d'actes necessaris. Potser no n'hi ha cap de més completament sofert per nosaltres que aquell que, en virtut d'una força d'ascensió comprimida durant l'acció, un cop que el nostre pensament està en repòs fa pujar així un record fins aleshores anivellat amb els altres per la força opressiva de la distracció, i el fa remuntar tot d'una perquè, sense adonar-nos-en, contenia més que els altres un encís del qual no ens adonem sinó vint-i-quatre hores més tard. I potser no hi ha cap acte tan lliure, perquè encara està desproveït de l'hàbit, d'aquesta mena de mania mental que, en l'amor, afavoreix el renaixement exclusiu de la imatge d'una certa persona.

Aquell dia era justament l'endemà del dia en què havia vist desfilar davant del mar el bell seguici de noies. Vaig preguntar

sobre elles a diversos clients de l'hotel que gairebé cada any venien a Balbec. No me'n van poder dir res. Més tard, una fotografia em va explicar el per què. Qui hauria pogut reconèixer ara en elles, sortides amb prou feines —però tanmateix ja sortides— d'una edat en què es canvia tan completament, aquella massa amorfa i deliciosa, encara tota infantil, de nenes que, solament uns anys abans, hom podia veure assegudes en rotllana sobre la sorra, al voltant d'una tenda: espècie de blanca i vaga constel·lació on no hauríeu distingit dos ulls més brillants que els altres, un rostre maliciós, uns cabells rossos, sinó per tornar-los a perdre i confondre'ls ben de pressa en el si de la nebulosa indistinta i làctia?

Sens dubte en aquells anys encara tan poc llunyans, no era, com el dia abans en la seva aparició davant meu, la visió del grup, sinó el grup mateix que mancava de nitidesa. Aleshores, aquelles criatures massa joves encara eren en aquell grau elemental de formació en què la personalitat no ha posat el seu segell en cada rostre. Com aquells organismes primitius en què l'individu no existeix gaire per si mateix i més aviat és constituït pel políper que no pas per cadascun dels pòlips que el componen, elles romanién serrades les unes contra les altres. De vegades una feia caure la seva veïna, i aleshores, un riure esbojarrat, que semblava l'única manifestació de la seva vida personal, les agitava totes a la vegada, esborrant, confonent aquells rostres indecisos i gesticulants en la gelea d'un sol gotim centellejant i tremolós. En una fotografia vella que un dia m'havien de donar, i que jo he guardat, la seva tropa infantil oferia ja el mateix nombre de figurants que, més tard, el seu seguici femení; es nota que ja devien fer a la platja una taca singular que forçava a mirar-les, però no es poden reconèixer individualment si no és pel raonament, deixant el camp lliure a totes les transformacions possibles durant la joven-

tut fins al límit en què aquestes formes reconstituïdes passarien a una altra individualitat que cal identificar també i la bella cara de la qual, a causa de la concomitància d'una gran estatura i de cabells arrissats, té possibilitats d'haver estat antany aquest encartonament de ganyota arrugada que presenten les postals d'un àlbum; i com que la distància recorreguda en poc temps pels caràcters físics de cadascuna d'aquelles noies en feia un criteri molt vague, i d'altra banda com que allò que tenien en comú i com col·lectiu ja estava molt marcat des d'aleshores, de vegades les seves millors amigues en prenien l'una per l'altra en aquella fotografia, de manera que el dubte només es podia aclarir finalment per un determinat accessori de l'abillament que una d'elles estava segura que duia, excloent totes les altres. Després d'aquells dies tan diferents d'aquell en què les acabava de veure a l'escullera, tan diferents i tanmateix tan propers, elles encara es deixaven endur per la rialla com jo m'havia adonat el dia abans, però una rialla que ja no era aquella rialla intermitent i quasi automàtica de la infantesa, distensió espasmòdica que antany feia fer una capbussada a aquells caps com els blocs de barbs rojos en el Vivonne es dispersaven i desapareixien per tornar-se a formar un instant més tard; les seves fisonomies ara s'havien tornat mestresses de si mateixes, els ulls es fixaven en l'objectiu que perseguïen; i havia calgut la indecisió i la tremolor de la meva percepció primera per confondre indistintament, com ho havien fet ahir la hilaritat antiga i la vella fotografia, les espores avui individualitzades i desunides de la pàl·lida madrepòra.

Sens dubte, moltes vegades, quan veia passar noies boniques, em feia la promesa de tornar-les a veure. Habitualment, no tornaven a aparèixer; d'altra banda, la memòria, que n'oblida aviat l'existència, difícilment en retrobaria els trets; els nostres ulls potser no les reconeixerien, i ja hem vist passar noves noies que

tampoc tornarem a veure. Però altres vegades, i així havia de passar pel que feia a la colla insolent, l'atzar les torna a dur amb insistència davant nostre. Aleshores ens sembla bell, perquè hi discernim com un començament d'organització, d'esforç, per compondre la nostra vida; i aquest atzar ens fa fàcil, inevitable, i alguna vegada —després d'interrupcions que han pogut fer esperar que cessaríem de recordar-nos-en— cruel, la fidelitat a imatges en la possessió de les quals més tard creurem estar predestinats, i que sense ell hauríem pogut, ben al principi, oblidar, com tants d'altres, tan fàcilment.

Del llibre **A l'ombra de les noies en flor, II**, de Marcel Proust
(Viena Edicions, 2013). Traducció de Josep Maria Pinto.